

The Giants Who Shaped Modern Orthodoxy -1

HaRav Avraham Yitzchak HaCohen Kook Zt"l

Rabbi Dr. Aaron Adler

1. מגד ירחים – אלול (תרע"ב, תרע"ד)

ההכנה לתשובה הכללית היא קול השופר
המאסף לכל המחנות

"The preparation for collective repentance is the sound of the shofar, which rallies together all of the camps."

2. הרב עוזי קלכהיים, קובץ הראי"ה עמ. 204

"We are wont to think that the shofar awakens us to penitence, and therefore we blow it during Elul. But in the Rav's adage, the preparation for penitence itself serves the function of the shofar; it alarms with its blasts and rallies the camps, it unites all the dispersed. The preparations of the Jewish people during the month of Elul in anticipation of the Days of Awe, by perfecting their deeds and returning to God, strengthens the spiritual nexus of the nation and therefore serves as 'the sound of the shofar, which rallies together all the camps'."

3. במדבר פרשת בהעלותך פרק י פסוק כה

וְנִסַּע דָּגַל מַחֲנֵה בְנֵי דָן מֵאַסָּף לְכָל הַמַּחֲנֹת לְצַבְאֹתָם וְעַל צָבָאוֹ אֲחִיעֶזֶר בֶּן עֲמִישַׁדָּי:

4. טור אורח חיים סימן תקפא

הלכות ראש השנה:

תניא בפרקי ר"א בר"ח אלול אמר הקב"ה למשה עלה אלי ההרה שאז עלה לקבל לוחות אחרונות והעבירו שופר במחנה משה עלה להר שלא יטעו עוד אחר ע"ג והקב"ה נתעלה באותו שופר שנאמר (תהלים מ"ז) עלה אלהים בתרועה וגו' לכן התקינו חז"ל שיהו תוקעין בר"ח אלול בכל שנה ושנה וכל החדש כדי להזהיר ישראל שיעשו תשובה שנאמר (עמוס ג') אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחדרו? וכדי לערבב השטן וכן נוהגין באשכנז לתקוע בכל בוקר וערב אחר התפלה ויש מי שמרבין לומר סליחות ותחנונים מר"ח אלול ואילך...

5. תשובות והנהגות כרך ד סימן קלג

תקנת תקיעת שופר בר"ח אלול ובכל החודש

נהגו כל ישראל לתקוע בשופר בחודש אלול מדי יום ביומו אחר התפלה, תשר"ת. ולא נזכר בש"ס ורוב קדמונים, אלא דאיתא בפרקי דר' אליעזר (מ"ו) שבר"ח אלול אמר הקדוש ברוך הוא למשה... לכן התקינו חז"ל שיהו תוקעין בשופר בר"ח אלול בכל שנה ושנה וכו'. נראה מדבריו ד"תקנת חכמים" היתה בר"ח אלול בלבד, וכן איתא בדעת זקנים בעלי התוס' עה"ת (דברים י - י) שתוקעין בר"ח אלול, אבל לתקוע בכל החודש לא נהגו בכל מקום, וכן השו"ע (סימן תקפ"א) לא הביא מנהג זה. וכן ידוע שהאדמו"ר הקדוש מקאצק רבי מנחם מענדיל זצ"ל לא תקעו אצלו בחודש אלול, (רק החידושי הרי"ם אחריו

הנהיג לתקוע כל החודש כמנהג אשכנז) **ועכ"פ עיקר החיוב כתקנת חכמים היה בר"ח אלול בלבד**. אכן נהגו באשכנז לתקוע כל החודש. ובאמת הטור סי' תקפ"א הביא את דברי הפרקי דר"א וגרס ביה שתקנו לתקוע בכל החודש, אבל פשוטו היינו בר"ח אלול דוקא. וזכורני שאף בספר "כנף רננה" מוכיח כן.

והואיל ועיקר התקנה היתה בר"ח אלול, ע"כ הנהגתי בקהלנו דבר"ח אלול דוקא יתקעו תשר"ת תש"ת תר"ת, שהרי יש ספק מהו תרועה ולרמב"ם ועוד הרבה קדמונים ספיקא דאורייתא היא, וע"כ ראוי בר"ח אלול שהוא עיקר התקנה לתקוע תשר"ת תש"ת תר"ת שתהא כהלכה, ואמנם בכל החודש סומכין על ר"ת דס"ל דבדיעבד יוצאין תמיד בתשר"ת גם מדאורייתא, וע"כ כשאנו אלא מנהג מקילינן טובא, אבל בר"ח שחיוב טפי לא נהגנו להקל. **ובספר מנהגי פראנקפורט איתא** שבכל חודש אלול נהגו לתקוע תשר"ת, תש"ת, תר"ת, אכן מנהג ישראל רק תשר"ת, אבל אצלנו נהגתי להחמיר בר"ח לבד וכמ"ש (אף שלא מצאנו בפוסקים לחלק בזה).

ונראה בזה עוד סברא לתקוע בר"ח אלול, דבאמת מיום זה מתחיל הדאגה לצרה והיינו החשש ופחד ליום הדין, וראוי לתקוע כדי להתעורר לתשובה ובחרו יום אחד הוא ר"ח אלול, ואם אמת כן יש בזה מעין המ"ע לתקוע בעת צרה, אבל זהו חידוש גדול.

ודע עוד דהמנהג לתקוע בחודש אלול **זהו בציבור דוקא**, דומיא דתקיעות דמוסף דר"ה על סדר הברכות, דהוא בציבור דוקא. ושמעתי מקשין כיון שמברכין על מנהג כמו בהלל דר"ח, למה לא נברך על התקיעות, ובפרט בר"ח וכמ"ש, ונראה כמו דמצינו בשמיני עצרת דיושבין בסוכה ולא מברכים, והטעם משום היכר כדי שלא יהא חשש דבל תוסיף, ה"ה כאן אין מברכין כדי שיהא ניכר שהתקיעות רק לקיים המנהג ולא למצוה. (וגם לפי הסברא שכתבנו דחיוב התקיעות הוא משום עת צרה, לא נתבאר שצריכים לברך, אף דבארץ ישראל כשבא צורר יש בזה מ"ע, ואולי חיישינן להפוסקים שבעת צרה המצוה בחצוצרות דוקא), ועיין לבוש שאין תוקעין בערב ר"ה כדי להפסיק בין שופר דתקנת חכמים לשופר של ר"ה שהוא מה"ת, משמע שכל אלול החיוב הוא מתקנת חכמים, אבל במ"א שינה וכתב כדי להבדיל בין תקיעות רשות לתקיעות דחובה והיינו כמ"ש, ועיין בשל"ה דבעת שמיעת התקיעות בחודש אלול יהרהר בתשובה, ובקב הישר (מ"ח) כתב שיבכה ויהפוך פניו אל הקיר, ויבקש ב"ג מדות של רחמים חסדי הקדוש ברוך הוא ע"ש.

6. שולחן ערוך אורח חיים סימן תקפא, סעיף א

נוהגים לקום באשמורת לומר סליחות ותחנונים מראש חדש אלול ואילך עד יום הכפורים. **הגה:** ומנהג בני אשכנז אינו כן, אלא מראש חדש ואילך מתחילין לתקוע אחר התפלה שחרית, ויש מקומות שתוקעין גם כן ערבית...

7. קיצור שולחן ערוך סימן קכח סעיף ב

נוהגין לתקוע שופר בחודש זה. ומתחילין ביום ב' דראש חדש ותוקעין בכל יום לאחר תפלת שחרית תקיעה שברים תרועה תקיעה, חוץ מערב ראש השנה שמפסיקין בו כדי להפסיק בין תקיעות רשות לתקיעות מצוה. וטעם התקיעות בחודש זה לעורר את העם לתשובה. כי כן הוא הטבע של השופר לעורר ולהחריד כמו שאמר הכתוב היתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו

